

Trung tâm WTO và Hội nhập
Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam

HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO VIỆT NAM – EU

Tóm tắt Chương 10 – Chính sách cạnh tranh

Chương 10 EVFTA có tên là Chính sách cạnh tranh nhưng bao gồm các cam kết liên quan tới 02 nhóm vấn đề riêng rẽ là (i) pháp luật cạnh tranh và (ii) trợ cấp.

1. Pháp luật cạnh tranh

Trong EVFTA, Việt Nam và EU cam kết duy trì hệ thống pháp luật cạnh tranh nhằm xử lý các hành vi hạn chế cạnh tranh, bảo vệ người tiêu dùng và thị trường đáp ứng các yêu cầu sau đây:

- Các hành vi hạn chế cạnh tranh phải ít nhất bao gồm thỏa thuận hạn chế cạnh tranh, lạm dụng vị trí thống lĩnh thị trường và tập trung kinh tế gây hệ quả hạn chế cạnh tranh;
- Các chủ thể thực thi pháp luật cạnh tranh phải có đủ công cụ và thẩm quyền để xử lý hiệu quả các hành vi hạn chế cạnh tranh;
- Tất cả các doanh nghiệp không phân biệt vốn Nhà nước hay tư nhân đều phải tuân thủ pháp luật cạnh tranh;
- Pháp luật cạnh tranh phải được áp dụng một cách minh bạch và không phân biệt đối xử.

Tuy nhiên, EVFTA vẫn ghi nhận quyền tự chủ của mỗi Bên trong việc xây dựng và thi hành pháp luật về cạnh tranh. Đồng thời, EVFTA cũng ghi nhận ngoại lệ không áp dụng các chính sách, pháp luật cạnh tranh đối với các hoạt động vì lợi ích công cộng của các doanh nghiệp, miễn là các hoạt động này không vượt quá mục tiêu công cộng đặt ra và được thực hiện một cách minh bạch.

Trên thực tế, pháp luật cạnh tranh Việt Nam hiện hành về nguyên tắc đã thỏa mãn tất cả các cam kết về cạnh tranh nói trên của EVFTA (tất nhiên hiệu quả thực thi pháp luật này thì lại là câu chuyện khác). Luật cạnh tranh Việt Nam thậm chí không ghi nhận ngoại lệ nào

Tranh chấp giữa EU và Việt Nam liên quan tới các cam kết liên quan tới pháp luật cạnh tranh này, nếu có, sẽ không thể kiện ra cơ chế giải quyết tranh chấp cấp Chính phủ trong EVFTA.

2. Trợ cấp

Các cam kết về trợ cấp trong Chương 10 của EVFTA khá đặc thù, khác với tất cả các FTA mà Việt Nam đã đàm phán/ký kết. Nếu như trong các FTA khác các vấn đề về trợ cấp, nếu có, gần như chỉ áp dụng theo các nguyên tắc của WTO và gắn với các cam kết về kiện phòng vệ thương mại (kiện chống trợ cấp) thì trong EVFTA đây là cam kết tương đối độc lập, chỉ tập trung vào các vấn đề trợ cấp theo thỏa thuận của hai Bên, bao gồm các cam kết về nguyên tắc và các cam kết về cụ thể về những vấn đề liên quan. Các cam kết này sẽ được rà soát lại sau 05 năm kể từ ngày EVFTA có hiệu lực.

(i) Các khoản trợ cấp thuộc phạm vi điều chỉnh của Chương 10 EVFTA

Theo EVFTA, các khoản trợ cấp thuộc diện điều chỉnh phải là các trợ cấp riêng biệt (theo định nghĩa tại Hiệp định về Trợ cấp và Các biện pháp đối kháng của WTO – tức là các khoản trợ cấp dành cho một hoặc một nhóm chủ thể kinh doanh cụ thể).

Ngoại lệ: Các khoản trợ cấp sau đây được loại trừ khỏi phạm vi điều chỉnh của Chương này:

- Tất cả các khoản trợ cấp cho người tiêu dùng hoặc cho các chủ thể kinh doanh nói chung;
- Các trợ cấp cho các hoạt động phi kinh tế
- Các trợ cấp có mức dưới 300.000 SDR (tương 9,44 tỷ VND)/mỗi doanh nghiệp thụ hưởng/3 năm
- Các trợ cấp nghề cá và trợ cấp đối với nông sản liệt kê trong Phụ lục 1 Hiệp định Nông nghiệp của WTO
- Các khoản trợ cấp đối với các ngành, phân ngành chưa cam kết trong Phụ lục mở cửa của Chương về Đầu tư và Dịch vụ xuyên biên giới của EVFTA;
- Riêng với các cam kết về trợ cấp có điều kiện, các khoản trợ cấp được cấp hoặc chấp thuận chính thức trong vòng 05 năm kể từ ngày EVFTA có hiệu lực

- Riêng với các cam kết về minh bạch và trợ cấp có điều kiện, tất cả các hàng hóa dịch vụ ngoại trừ dịch vụ viễn thông, bảo hiểm, ngân hàng, giao thông, năng lượng, máy tính, kiến trúc và kỹ sư, xây dựng, môi trường (ngay cả với các dịch vụ được liệt kê này, nếu Chương Đầu tư và Dịch vụ xuyên biên giới của EVFTA có bảo lưu khác thì cũng được loại trừ).

(ii) Các nguyên tắc áp dụng đối với các khoản trợ cấp thuộc phạm vi điều chỉnh của Chương 10 EVFTA

Đối với các khoản trợ cấp thuộc diện điều chỉnh, Việt Nam và EU cam kết:

- *Các trường hợp được phép trợ cấp*: Ghi nhận quyền được trợ cấp nếu là cần thiết nhằm thực hiện một mục tiêu chính sách công cộng nhất định, ví dụ:
 - + khắc phục thiệt hại do thiên tai hoặc các tình huống bất thường gây ra
 - + phát triển kinh tế các khu vực đặc biệt khó khăn hoặc có thiếu việc làm trầm trọng
 - + khắc phục tình trạng xáo trộn kinh tế nghiêm trọng;
 - + nhằm thúc đẩy sự phát triển của một số hoạt động kinh tế hoặc khu vực kinh tế như trợ cấp cho các nghiên cứu phát triển và sáng tạo cụ thể, trợ cấp vì các mục tiêu môi trường, trợ cấp cho doanh nghiệp nhỏ và vừa...
 - + bảo tồn di sản, phát triển văn hóa
- *Các trường hợp cấm trợ cấp*: Cấm trợ cấp trong các trường hợp có thể dẫn tới bóp méo thị trường, gây phương hại đến thương mại, cạnh tranh.
- *Minh bạch*: Mỗi Bên cam kết thông báo cho Bên kia mỗi 4 năm một lần về các khoản trợ cấp thuộc phạm vi điều chỉnh đã thực hiện (bao gồm căn cứ pháp lý, mức trợ cấp, hình thức trợ cấp và danh tính các đối tượng thụ hưởng, nếu có thể) trừ trường hợp các thông tin này đã được công bố công khai;
- *Các trợ cấp có điều kiện*: EVFTA nêu 02 nhóm trợ cấp có điều kiện, và quy định rõ điều kiện kèm theo, bao gồm:
 - + Trợ cấp dưới dạng một cơ quan Nhà nước hoặc đơn vị sự nghiệp trả nợ/ thực hiện nghĩa vụ thay cho một/một số doanh nghiệp: Chỉ được thực hiện hình thức trợ cấp này nếu mức trợ cấp và thời hạn trợ cấp được xác định rõ ràng;
 - + Trợ cấp nhằm hỗ trợ các chủ thể đang bị xem xét phá sản hoặc khó khăn về tài chính (dưới các hình thức khác nhau như cho vay, bảo lãnh, rót vốn...): Có thể thực hiện trợ cấp loại này với thời hạn trên 1 năm với các điều kiện: phải có kế hoạch tái cấu trúc doanh nghiệp dựa trên các giả thiết thực tế nhằm đưa

doanh nghiệp đó trở lại tình trạng an toàn trong dài hạn và doanh nghiệp phải chịu các chi phí tái cấu trúc.

Trong cả hai trường hợp này, các điều kiện nêu trên sẽ không áp dụng nếu (i) Bên trợ cấp đã chứng minh được với Bên kia rằng khoản trợ cấp liên quan không/sẽ không gây ra ảnh hưởng nào tới thương mại và đầu tư của Bên kia hoặc (ii) các trợ cấp nhằm khắc phục tình trạng xáo trộn kinh tế nghiêm trọng của Bên trợ cấp (phải là xáo trộn bất thường, tạm thời, đáng kể, và ảnh hưởng tới toàn bộ nền kinh tế của Bên trợ cấp).

EVFTA cũng quy định về quy trình tham vấn riêng cho trường hợp các Bên có ý kiến khác nhau về các trợ cấp có điều kiện này.